

עס רבות קרבעת פ.השכחה, רוב רוב ש' ידעות פנאמנה פתיאוש מלפיל' את אותם פורקי' אול' ופתייחס
אלי'ם כא' רשעים ואפיקורסים דל'א שום סיכו' ש'א פ'עם יחזרו בתשובה. למ'ן פ'אמת, בי'אם פ'עם ל'א
פית'ה בכד' תופ'ע ש' חזרה בתשובה ופ'דיבור ע' קירוב רחוקים פ'י' רחוק מ'פ'נ'יאות.

השנת תרס"ף פ'דפ'ס פ'חפ'י' חיים ז"ל את ספרו חומת פדת ע' פ'יורק בחיזוק ל'י'וד פ'תורה וקיום פ'מ'יוות,
וכפ'קד'מ'ה ל'ספרו כתב ארבעה מ'אמרים ע' פ'חיוב ל'קר'ב - וקרא את פ'קד'מ'ה 'חיזוק פדת' - ב' פ' פ'א
מ'באר ארבעה ע'נ'ס מ'חייבים את פ'עסק בקירוב אחי'ע פ'נ'חים.

פ'ע'ן פ'ראש'ן ש'ע"פ פ'ח"ח מ'חייב כ'ל י'ודי' ל'קר'ב אחרים פ'א כ'בוד ש'מים-

1' חיזוק פדת מ'אמ'ר ראש'ן, ופ'נה...

אחרי שחז'ל קבעו שתכ'לית פ'בריא'ה פ'א כ'בוד ש'מים, א'ן חייבים את כ'ל מ'ה שביכול'ת'ן ל'פ'רבות כ'בוד
ש'מים - ופ'ח"ח פ'ביא' מ'חז"ל תבי'ע ע' ז'ה שדוא'ים ע'כ'ל אביד'ה ק'ט'נה מ'רכוש ואי'ן דוא'ים ל'פ'חזיר
את כ'בוד ש'מים פ'אבוד.

אזי'ן י' מ'קום ל'בע' ד'ן ל'ע'אול' אי'זו מ'יו'פ מ'חייבת ש'נפ'אול' למ'ן כ'בוד ש'מים-

2' ספר פ'מ'יוות ל'פ'רמב"ם מ'יו'פ ע', וכבר ביאר'ן...

בכד' מ'יו'ת א'פ'בת ד' פ'א פ'חיוב ל'פ'רס' את פ'אמ'נה ברבים.

3' ע'ס ברמב"ם מ'יו'פ ע', ...ב'ע'ול'ם

ע'קר מ'יו'ת קידוש פ'ש' פ'א ל'פ'רס' ע' ש'מים ברבים.

ע'ן פ'ש'ן ש'פ'ביא' פ'חפ'י' חיים פ'א ז'ה ע'ל, כ'ל י'שרא'ל ע'רבים ז'ה ל'ז'פ'-

4' דברים כ"ט פ'סוקים ט' - כ"ח, ורש"י פ'סוק כ"ח

ש'ע'ברו את פ'ירד'ן נ'תחייב כ'ל י'חי'ד ב'ע'בירות ח'ביריו פ'ע'ל'ויות.

5' סוף ע"ז סוף ע"א, ת'ן רב'ן ברוך... וצ'ר'ב'א ד'צ'ר'ב'א אי'כ'א בי'ני'פ'ו', ורש"י

ב'ברכות וק'ד'לות ק'ב'ל כ'ל י'חי'ד ע'ל ע'ל'מ'ו ב"מ"ח ב'ריתות את פ'אחריות ל'קיום מ'יוות מ'יו'דו מ'ל'ד כ'ל י'שרא'ל,
ורבי' פ'וס'ף ש'כ'ל אח'ד אחראי' ע'ס ע'ל קיום פ'ע'רבות מ'יו'ד כ'ל אח'ד כ'לפי ח'ביריו.

ע'ן פ'ע'רבות פ'א ל'א רק א'ד'ה מ'וס'ר א'ל'א ע'ס קוב'ע פ'ל'כ'פ ל'מ'ע'ש'פ-

6' ראש פ'ש'נה כ"ט ע"א, ת'ן א'פ'בה... מ'קד'ש ל'פ'ו' ורש"י

ע'ס מ'י ש'כבר י'ז'א י'די חוב'ת מ'יו'פ י'כ'ול ל'בר'ך ל'פ'ו'י'א את ח'ביריו ו'ל'א נ'קרא'ת ב'רכ'ה ל'ב'ע'ל' - מ'פ'ן ש'כ'ל ז'מן
ש'פ'ש'ן ל'א קיים את פ'מ'יו'פ ע'ס פ'ראש'ן ל'א י'ז'א י'די חוב'תו - ש'פ'ר'י כ'ל י'שרא'ל ע'רבים ז'ה ל'ז'פ'.

7' מ'ן א'בר'פ'ס סי' תר'ע"א ס"ק א', וא'ם י'ש ל'ו ש'מ'ן...

ע'די'ף ל'ת'ת נ'רות ש'ע'ל'י ל'חבר כ'די ש'יכ'ד ל'קיים מ'יו'ת נ'ר ח'נ'כ'ה וא'פ'ילו ע'ל ח'שב'ן קיום פ'מ'פ'ד'רין ש'ל'.

8' מ'ן א'בר'פ'ס סי' תרנ"ח ס"ק י"ב, א'ד'ם ש'י' ל'ו א'תרו'ג... מ'ח'לית פ'ש'ק'ד'ש

ע'ס ב'ד'י מ'י'נ'ס פ'ס'ק פ'מ'ע"א ש'ע'די'ף ל'ז'כ'את ב'ד'י מ'י'נ'ס ע'ל פ'ק'פ'ל ו'ל'ש'ל'וח את ש'לו ל'ע'יר ש'א'ין ב'ה ד'י מ'י'נ'ס -
וב'מ'ח'לית פ'ש'ק'ד'ש פ'סת'פ'ק א'ם חייב ל'ע'שות את ז'ה ע'ס כ'ש'פ'ד'י מ'י'נ'ס ע'ל פ'י'בור ק'רובים ל'פ'יות פ'ס'ול'ים.

פ'ע'ן פ'ש'ע'י' מ'חייב קירוב רחוקים ע"פ פ'חפ'י' חיים פ'א ע'ן ב'ין א'ד'ם ל'ח'ביריו-

9' חיזוק פדת מ'אמ'ר פ'ש'ע'י' ..., מ'י'ד'ם

פ'ח"ח ע'ז'ן ש'א'ם א'ן חייבים ל'ד'א'ע ל'פ'שי'ב את ח'מורו פ'אבוד ע'ל פ'ז'ול'ת ק"ו ל'נ'ש'מ'ת!!

מ'ע'ן מ'ה ש'כתב בחיזוק פדת מ'י'נ'ע'ן כ'בר ב'ש'ע"פ וב'מ'נ'חת ח'יע'ק-

10' ע"פ תורה ש'כתב פ' קדושים, ש'ל'א... י'י'ל'פ'ו'

ל'פ'י פ'ש'ע"פ פ'חיוב ל'קר'ב רחוקים נ'מ'ד ב'ק"ו מ'ל'א ת'ע'מוד ע'ל ד'ס ר'ע'ק.

11' מ'נ'חת ח'יע'ק מ'יו'פ ר'ע"ט, ונ'רא'פ ל'י'...

פ'מ'נ'ח"ח ל'מ'ד ש'פ'חיוב ל'מ'נ'ע' את פ'ז'ול'ת מ'ע'ביר'ה נ'מ'ד ב'ק"ו מ'פ'ש'בת אביד'ה מ'ל'א ת'ע'מוד.

פאָנן פּרביצי פּוּא פּחויב עֵל פּקמת פּתורפּ שקבֵלען אַל אַזאַנען בּברכות וּקדֵלות עֵל פּר אַרײַס וּפּר אַיבֵּ-

¹² דברים כ"ז, כ"ו ורש"י

דפי רש"י פּאָרור' פּאָחרן כּוּלד אַת כּל פּאַלִּוּת - שּחזרו וּקבֵלו אַלפֵּס אַת כּל פּתורפּ בּלשון קֵלדפּ וּשבוּצפּ.

¹³ רמב"ן פּ, וּבירושלמי... אורור'

דפי פּירושלמי י' כּאן חויב פּפּחזקפּ בּתורפּ כּאשֶׁר רבו פּאַבטֵיס אַוּתפּ.

¹⁴ ח'צוק פּדת פּאָניאָר פּרביצי, וּבאניאָר...

כּל מ' שְׂבִיכּוּתוֹ לַפּשּׁוּעַ בּאִיצוֹ לְיִרֵא שְׂפִיכּוּתוֹ חִיב לַפּשּׁוּעַ בּכּל חוּחוֹ לְתַקַּן פּפּרִיבֵּה בּשְׂמִירַת פּתורפּ. מ' שְׂמִירַתוֹ מִפּאַחֲרִיּוּתוֹ אַלּוֹ עֵל פּחז' מִקֵּדֶשׁ שְׁנִיתוֹ בּאַמֶּזֶז כּל יִשְׂרָאֵל, מ' שְׂפּוּעַ אַלּוֹ מִפּקמת פּתורפּ פּר' פּוּא בּכּלד פּבּרפּ שְׁנִיתוֹ בּאַמֶּזֶז כּל יִשְׂרָאֵל וּכּוּלס אַן אַיִן.

והנה כתיב בקרא וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע וגו' ואחז"ל ע"ז שמרמז על מה שנשבה ארון ה' בשדה פלשתים ולבסוף בהדה מאוד יד אלהים עליהם עד שהוכרחו לשלחו אל מקומו שאמר הקב"ה אילו תרנגולת של אחת מכם היתה בורחת כמה מבואות היה מחזר אחריה וארון בריתי בשדה פלשתים ואינם חוששים ותושע לי זרועי וגו' ואף אנו נאמר בעניינינו אילו היה נולד איזה דבר בעיר שע"ז היה מתקלקל כל עסקו כמה טצדקי היה עושה כדי להפריע הדבר ההוא וכן בענין זה כאשר אנו רואין בעו"ה שרבו המתפרצים להפריע דת קדשינו [שהיא חיי נפשינו לעד ולנצח נצחים] ע"י התפשטות ספרי חצונים בכל עבר ופנה חל החיוב עכ"פ עלינו לחזק דת קדשינו בכל עיר ועיר ע"י הרבצת התורה הן לבעה"ב והן לנערים והן להמון כאשר נבאר אי"ה לקמן אבל כשאין אנו עושין כן ואנו מחשיין מזה נראה שאין אנו חוששיין לכבודו ח"ו וכדי בזוין (וכעין זה מצינו גבי מעשה דקרח שרצתה השמש שלא לזרוח עד שיעשו דין בשביל בן עמרם אמר הקב"ה לכבודי לא מחיתם (כשהעכו"ם משתח והנהיון לכם) ולכבוד בור"ד מחיתם ע"ש"ו וכן לענין פילגש בגבעה ג"כ מצינו שהתרעם הקב"ה על מה שלכבודו לא מחו במעשה דפסל מיכה ובשביל בור"ד נתקבצו לנקום עיין בילקוט מזה נראה בעליל שהקב"ה מקפיד על האדם על כל ענינים כיו"ב):

ויזכור האדם לפי מה שידוע לנו שהקב"ה מתנהג עם האדם מדה במדה וע"כ כאשר סוף כל סוף תבוא נפשו לפני כסא כבודו ית' ויבקש שיכבדוהו לפני פמליא של מעלה ומה יענה אם ישאלו אותו מדוע לא חששת על כבודי ואת כבוד תורתי [שאמר מה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה'] ומקרא מלא הוא כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו. וכס זאת ידע האדם שכאשר הוא מוכיח לאחד ומזרזהו לעשות דבר פלוני ופלוני שהוא דבר נאות ומחוייב לעשות כן צריך עכ"פ בעצמו כ"כ לעשות דבר נאות הזה. והנה אנו מזרזין בכל יום אפילו לאו"ה ואומריין הבו לה' משפחות עמים הבו לה' כבוד ועוז וגו' חלו מלפניו כל הרץ אף תכון תבל כל תמוט ור"ל דראוי בודאי שתתנו כבוד לשמו ית' ולפ"ז כ"ש שבודאי ראוי ומחוייב לנו עם ישראל לתת כבוד לשמו תמיד אבל ח"ו כשהאדם מעלים עיין מזה מה הוא צועק בכל יום לבני עם אחר שהם יתנו כבוד. וכבוד לה' נקרא כשהאדם מחבב תורתו ומצותיו לעיניו הכל ומזרזם שגם הם יקיינו דבריו:

¹ אחז"ל כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו' וכל הברואים שבעולם צריכין לתת כבוד לשמו וכדכתיב הבו לה' משפחות עמים הבו לה' כבוד ועוז [ואחז"ל על עגלון מלך מואב כשאמר לו אהוד דבר אלהים לי אליך כתיב ויקם מעל הכסא שבזכות זה זכה אח"כ לכל הכבוד ע"ש בגמרא] ובפרט העם אשר בחר ה' לחלקו שנקראים אצלו בשם בנים כדכתיב בנים אתם לה' אלהיכם בודאי צריכין להזדרזו ליתן כבוד לשמו מהיינו לקבל עול מלכותו ית' עלינו באמת וללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו וגו' שזהו הכל בכלל כבוד השם כאשר אנו מחבבין את דרכיו ומצותיו ומשפטיו ללכת בהם. [והנה כאשר האדם נותן כבוד למלך הכבוד הוא כבוד גדול גם לעצמו שזכה ליתן כבוד לאלהי השמים ואלהי הארץ אשר הוא מלך הכבוד סלה והנה כמה האדם שמח וטוב לב כאשר בא מלך לאיזה עיר והוא נברר להיות ממקבלי פניו וליתן לו את כבודו הראוי לו עאכ"ו צריך האדם להיות בשמחה עצומה כאשר זוכה לכבד את הבורא עולמים אדון כל יצורי מעלה ומטה. ובפרט שזה הכבוד שנתן לו בחייו יזכר לו לעד ולנצח נצחים שזה האיש נתן כבוד לאלהי השמים ויותן לו כבודו הראוי לו עבור זה וכדכתיב כי מכבדי אכבד] והנה הש"י שהוא מלך העולם מכנים אנו אותו בתפלתנו בשם אב וכדכתיב הלא הוא אביך קנך וא"כ איך נוכל לחשות כאשר בעו"ה נתחלל כבודו ית' מיום אל יום ע"י הפרת תורתו ומצותיו הלא אלו היו פוגעין לאדם בכבוד אביו בפניו או אפילו רק בכבוד אחד מבניו הלא לא היה מחשה ולפידים יצאו מפיו על האיש המבזהו ואיך נוכל לחשות בבזוין אדון הכל ית' מלך עולמים אשר יצר נשמותינו והוא אבינו מעולם ועד עולם וכדכתיב אם אב אני איה כבודי וגו'.

³ מצוה ט' היא שצונו לקדש את שמו והוא אמרו ונקדשתו כהן בני ישראל. וענין זאת המצוה אשר אנחנו מצווים לפרסם האמונה הזאת האמתית בעולם.

² וכבר
כארנו שזאת המצוה גם כן כוללת שנהיה קוראים לבני האדם כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו, זה שאנו כשתאהב איש אחיו. תספר בשבחו ותרבה בום ותקרא בני האדם לארוב אותו וזה עו"ם כן כשתאהב אותו יתעלה באמת כאשר תגיע לך סחשנת אמתו אתה קורא בלי ספק הסכלים והפתיים לדעת ידיעת האמת אשר ידעתו, ולשון ספרי ואהבת את ה' אהבו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן ור"ל כמו שאברהם מפני שהיה אהב כמו שהעיד הכתיב אברהם אהבי וזה בעצם השנתו קרא בני האדם להאמין כשם מרוב אהבתו כן אתה ארוב אותו עד שתקרא אליו בני האדם.

4 ׀ אתם נצבים היום כלכם לפני יהוה אלהיכם ראשיכם שבטיכם וקנייכם ושמריכם כל איש ישראל. מפכם נשיכם ונגד אשר בקרב מתנדד מחטב עציד עד שאב מימיד: ׀ לעברך בכרית יהוה אלהיך ובאלתו אשר יהוה אלהיך כרת עמך היום: שני י׳ למען הקים אתך היום. לו לעם והוא יהיה לך לאלהים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב: ׀ ולא אתכם לכדכם אנכי כרת את הכרית הזאת ואת האלה

הזאת: ׀ כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני יהוה אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום: שלישי י״ו כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצריב ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם: ׀ ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עין ואכן כסף וזהב אשר עמיהם: ׀ פניש בכם איש אר אשה או משפחה או שבט אשר לכבו פנה היום מעם יהוה אלהינו ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פניש בכם שרש פרה ראש ולענה: ׀ והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלכבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה: ׀ לא יאבה יהוה סלח לו כי או יעשן אף יהוה וקנאתו באיש ההוא ורכצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה ומחה יהוה את שמו מתחת השמים: ׀ והבדילו יהוה לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הכרית הכתובה בספר התורה הזה: ׀ ואמר הדוד האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם והזכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ ההוא ואת תחלואיה אשר חלה יהוה בה: ׀ גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל עשב פמהפכת סדם ועמדה אדמה וצביים ׀ וצבים אשר הפך יהוה באפו ובחמתו: ׀ ואמרו כל הגוים על מה עשה יהוה בכה לארץ הזאת מה חרי האף הגדול הזה: ׀ ואמרו על אשר עובו את כרית יהוה אלהי אבתם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים: ׀ וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו להם אלהים אשר לא ידעום ולא חלק להם: ׀ ויחר אף יהוה בארץ ההוא להביא עליה את כל הקללה הכתובה בספר הזה: ׀ ויתשם יהוה מעל אדמתם באף ובחמה ובקצה גדול וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה: ׀ הנסמרת ליהוה אלהינו והנגלת לנו וכלבנו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת: ׀

(כח) הונטרות לה' אלהינו. ואס

מאמרו מה צדקו לעשות אסה מעניש את הרכים על הרכווי היסוד שנלמר פן יש כסס איש וגי' וואמ"כ ורלו את מסט הפרך ההוא והלא אין לזם יודע במטמוניו של תפירו. אין אי מעניש אתכס על הנסמרות שכן לה' אלהינו והוא יפרע מאוסו יחד אכל העגלות לנו ולבנינו נכסר הרע מקרבו ואס לא נעשה דין נסס יעשו את הרכים. נקוד על לנו ולבנינו לדרוש שאף על העגלות לא עשה את הרכים עד שעברו את הירדן משקנו עליהם את השטרה טר נרדס וזכר עיבל ונעשו ערכים זה לה:

ארכיטקטורה ותכנון כריסוס - לכל אחד מישראל יש עשרה תלמידי חכמה...
מ"ח הי: מולד סר גרייזיס - לפי שלא אחד יהושע עולין כל הורה
 אלה מלות שבפרשה: **ופכנים אהל מועד** - שלאחר שהוקם הסב
 מדבר הקב"ה עם משה בסיני ונאמר כל הורה מדברת ודבר ה'
 אליו מאלף מועד לאחד (ויקרא 4):
כללם נאמר כפיני - נכסה נאמר
 הורה כפיני ולא נחפרטה לו כי
 כפיני נאמר (שמות 2) ונחה ה'
 אח עולין ואת שלמך ולא היה
 'מתן דמים כולו הקצרת אברהם
 והפשוט ונחמה וכלול של פולה וכפיני
 ויקרא באלף מועד פרשה **ותפס**
כערבות מופכ - מפי משה לבי
 ח"ק סברת ליה כר' שמעאל אב
 הר סיני ואלף מועד חלף היא ה'
 שמעון ס"ע כר"ע הלך מרי גרה:
ר"ע כפיני יסודה **מומר ארכיטקט**
ותפסה כריסוס - לכל אחד של ה'
 מחות אלף ושלשה אלפים ירכי
 מחות והתפס כמנין שמו (בסדר)
 [במדבר] של אחד נעשה שמו ה'
 כל אחיו ה"ג כחוסספח(ה"ה"ה"ה) יהי
 לדברי ר"ש מן יהודה אין לו כל הנה
 ומזה של נכרתי עליה מ"ה כר"ה
 של שש מחות אלף ושלשה אלפים
 וחמש מחות ומתפס ויש בכל היה
 שש מחות אלף ושלשה אלפים ירכי
 מחות ומתפס: **פלי בנייניו** - ה'
מוסיף רבי ובמאי פליני: **אמר רב**
הפרכה ערכה וערכה וערכה
 אם נעשה כל אחד ערב על ערב
 של חבירו או לא רבי שמנין ב'
 יהודה כפר לא נעשה כל אחד ערב
 על חבירו אלא ששמרו את הנה
 נמלא כל אחד ואחד ערב על הנה
 כר"ה של כל אחד ואחד אבג ה'
 נעשה כל אחד ואחד ערב ה'
 ערבות של חבירו אלא על חביר
 של חבירו והנה רבי נחמד לבי
 ר' שמעון סבא למות את בריה
 הערבות יש לו למות ארכיטקטורה
 וברייתא של ששים ריבוא לכל אחד
 ובכל אחד האלה יש ששים רבא
 שכולם נחשבו זה בזה על חביר
 ועל ערבותם נמלא כל אחד חביר
 עליו ערבות של ששים ריבוא כפיני
 'חובות של חבירו וכל אחד חביר
 ריבוא הללו קבל עליו כר"ה ששים
 ריבוא כפיני ערבות שנתפטר יחד
 על חביריהם זה קבל עליו חף ערביה
 של ערביהם:

תנו רבנן ברוך
 בכלל ברוך בפרט *ארור בכלל ארור
 בפרט ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי
 ארבע ארבע וארבע הרי שמונה שמונה
 ושמונה הרי שש עשרה וכן בסני וכן בערבות
 מיאב שנא *אלה דברי הברית אשר צוה ה'
 את משה וגו' וכתוב *ושמרתם את דברי
 הברית הזאת וגו' נמצא מ"ח בריתות על כל
 המצוה ומצוה ר"ש מוציא הר גריזים ודר עיכל
 ומכניס אהל מועד שבמדבר ובפלוגתא דהני
 תנאי דתניא רבי ישמעאל אומר *כללות
 נאמר בסני ופרשות באהל מועד ר' עקיבא
 אומר כללות ופרשות נאמר בסני ונשנו
 באהל מועד ונשתלשו בערבות מיאב *ואין
 לך כל דבר מצוה ומצוה שכתובה בתורה
 שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות
 ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר
 משום רבי שמעון אין לך מצוה ומצוה
 שכתובה בתורה שלא נכרתו עליה ארבעים
 ושמונה בריתות של שש מאות אלף ושלשת
 אלפים וחמש מאות וחמשים ארבע רבי לדברי
 רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו שאמר
 משום רבי שמעון אין לך כל מצוה ומצוה
 שבתורה שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה
 בריתות של שש מאות אלף ושלשת אלפים
 וחמש מאות וחמשים נמצא לכל אחד ואחד
 מישראל שש מאות אלף ושלשת אלפים
 וחמש מאות וחמשים מאי בנייהו אמר רב
 משרשיא ערבא וערבא דערבא איבא
 בנייהו

כתוב בתורה כי תפגע שור אויבך או חמור
 תועה השב תשיבנו לו וכתוב עוד בפרשה
 תצא לא תראה את שור אחיך או את שור
 גרמים התעלמת מהם השב תשיבם לאחריך
 וכתב הרמב"ן הוסיף בכאן למד גרמים כי
 תועה נקרא שתועה מדרכו ויכול להסות אותו
 הדרך בלא עמל גדול ותועה הזכיר גרמים
 שברחו ממנו והרחיקו הזכיר שה הוא כאובר
 עכ"ל ומזה נובל להתבונן אם חסד התורה כ"כ
 על מצונו של ישראל אפילו על חמור או שור
 שתועה והרחיק מן הדרך והוצרך עמל רב
 להפנות הדרך וכ"ש כמה צריך לרחם על נפש
 הישראלית שתועה מן הדרך אפילו אם יצטרך
 עמל רב לזה ולראות להשיבו אל הדרך הנהגה
 ידוע מה שכתוב השב תשיבם לאחריך ואחז"ל
 השב תשיבם אפילו מאה פעמים מזה נלמד
 אף בעניינינו שצריך לעמוד אףמאב פעמים
 בענין זה להפנותם לדרך ד'. ובאמת בומנינו
 אפילו התוספים נמרים מצוי ברכן שאינו
 להכעים ח"ו רק תועים בדרך ע"י איזה פרשנים
 שמתענים אותם מן הדרך והרי הם ממש כשה
 אובר שאינו ידוע אך לשוב אל בית בעליו
 ומצוה רבה לרחם עליהם ולהוחותם הדרך
 הנכונה וכמו שכתוב והודעת להם את הדרך
 אשר ילכו בה וגו' והנה יש אנשים מבעלי
 תורה אשר ד' נתן להם חכמה וכינה וראוים
 להקרא בשם רעני ישראל ויש בבתם לרפאות
 שבר עמינו להורותם הדרך הסלולה לד'. אין
 להם לחשות בעת הזאת שע"ז השיים התועים
 בדרך נעשים אבדנים לנמרי בהמשך הזמן
 וידרש מהם וע"ז רמו הגבאי יחוקאל (קפיטל
 ל"ד) בן אדם הנבא וגו' את הנחלות לא חוקתם
 וגו' ואת האובדות לא בקשתם וגו' (ועיין
 בספרי נדרי ישראל בהקדמה שם מבוואר היטב
 ענין הזה) ודרשתי את צאני מדרם:

6 תני אהבה בריה דר' זירא כל הברכות
 בולן אע"פ שיצא מוציא ר' חין מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא בעי *רבא
 ברכת הלחם של מצוה וברכת היין של
 קידוש היום מהו כיון דחובה הוא מפיק
 או דלמא ברכה לאו חובה היא ת"ש
 *ראמר רב אשי כי הוינן כי רב פפי הוה
 מקדש לן וכי הוה אתי אריסיה מדברא
 הוה מקדש להו

7 ואם יש לו שמן כלמלוס ולחבירו חין
 לו כלל מוטב שירליק בכל לילה א' ויתן נס
 לחבירו דהא מדינא ח"ל אלא א' :

8 אדם שיש לו
 אחרונ מיוחד ונפיר אחרת חין להם כלל
 מוטב שיסלחו לשם והוא יברך על של
 הקהל

אדם כו' מוטב כו' וכומן כו' הזה דרוכ פעמים אחר עבור איזה ימים
 אדם כו' מוטב כו' אפסר אינו נריך לשלוח לחבירו אחרונ שנו:

שלא לעמוד על הדם שני לא תעמוד על דם רעך טעם מצוה שזו לפי שכל

ישראל (ערכים) זה לזה (הגיה והא דשי קרא ואמר רעך העטם לפי שהוא מסייע נחור וצמנו איכ למה חזק לעמך ונני שגאה אמר אחך שאל לר יולד ואך השגחה) ואם נתחייבנו בהצלת הגוף כש בהצלת הנפש שאם יראנו עובר עבירה שמאבד עולמו יצילהו

¹⁴ ובאמת הא דנקט ב"ד משום דסתם ב"ד בזמנם היה בידם כח למחות ביד המבטלים את התורה אבל ה"ה שכל אחד מישראל שהוא נשוא פנים בעירו ויש בידו כח לחזק דת התורה חל עליו החיוב הזה וכמו שאחז"ל כל מי שיש בידו כח למחות באנשי עירו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי עירו, ואם הוא מטה אותם לדרך הישרה ונתחזק הדת על ידו יש עליו ברכה האמורה בהר גריזים. והנה חז"ל אמרו (בסוטה דף ל"ז) ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה עלו לראש הר עיבל והכהנים והלוים והארוך למטה באמצע הפכו לויים פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו' וכן כולם עד ארור אשר לא יקים וגו' ומה נורא הוא הענין הזה בין לטוב ובין למוטב שיצא מפי ששים ריבוא מישראל בצירוף הכהנים והלוים וארון ברית ה' עמהם נמצא דכל הרואה להקים דת התורה במה שבכחו מתברך מפי הכהנים והלוים וששים ריבוא מישראל בהסכמת ארון העולם שהיה אז ארון ד' באמצע וכי יש לך ברכה טובה כזו ולדעתי זה שנאמר בקרא ולמוכיחים ינעם ותבוא אליהם ברכת טוב היינו דכל מי שמוכיח את חברו לשם שמים והטה אותו לדרך הישרה הכתוב בתורת ד' עבור זה יהי נועם ד' עליו ויבוא עליו ברכה טובה הנ"ל. והנה מכל זה מובן להיפך ח"ו למי שיש בידו כח להקים הדת והוא מתעצל בזה הלא כתיב ע"ז ארור והוא נתארר מפי שנים עשר שבטים וכו' וכנ"ל וידוע מה שאחז"ל דארור בו קללה בו נידוי וכו' ועבור זה חסר השפעה בכל העולם כי נתרשלו בעו"ה בהקמת התורה שבזה חתמו את הברית בערבות מואב וכנ"ל. והנה להקים דת התורה תלוי לכל אחד במה שחננו ד' וכמו דכתיב כבוד את כ' מהונך ואחז"ל אל תקרי מהונך אלא מחונך דהיינו בכל מה שחינך יש מי שחננו ד' בעושר רב ויש בידו להקים ישיבות ובתי ת"ת אין לך הקמת הדת יותר מזה ונבאר הדברים לקמן בפרקים הבאים אי"ה וכן מי שחננו ד' בפיו לדרוש ברבים אודות זה או שאר ענינים עקרים הנוגעים לעצם שמירת הדת כל זה בכלל הקמת הדת הוא. וכן לעמוד בפרץ נגד הדברים הגורמים להריסת הדת ח"ו. המתעסק בכל ענינים כיוצא בו הוא בכלל ברוך.

¹¹ [ו] ונראה לי דמיון המוכחה היא, דמוך מעשה זו עוד מתחייב אלא מעשה דלא תעמוד על דם רעך [ויקרא י"ט, ט"ו], דלא גרע מטובע צנהר דעובר על לא תעמוד, וגם והשטותו [דברים כ"ג, ז'] לרבות אצידת גופו. על אחת כמה וכמה דאס יכול להצילו מן העצירה, דהוא אצידת נפשו וגופו רחמנא ליצילן, צודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו.

¹² אָרוֹר אֲשֶׁר לֹא יִקְיִם
אֶת־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת
אוֹתָם וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן:

(כו) אשר לא יקים. כאן כלל את כל המורה כולה, וקצוה עליהם נאלה ונשטעה:

¹³ ובירושלמי בסוטה (פ"ז ה"ד) ראיתי, אשר לא יקים, וכי יש תורה נופלת, רבי שמעון בן יקים אומר זה החזן, רבי שמעון בן חלפתא אומר זה בית דין של מטן, דמר רב יהודה ורב הונא בשם שמואל על הרבך הזה קרע יאשיהו ואמר עלי להקים, אמר רבי אסי בשם רבי תנחום בר חייא למד ולימד ושמר ועשה והיה ספק בידו להחזיק ולא החזיק הרי זה בכלל ארור. ידרשו בהקמה הזאת, בית המלך והנשיאות שכיום להקים את התורה ביד המבטלים אותה, ואפילו היה הוא צדיק גמור כמעשיו והיה יכול להחזיק התורה ביד הרשעים המבטלים אותה הרי זו ארור.

פתוחי חותם

י' תברך ה' יוצר ו' ישתבחה הבורא, אשר בחר באומה נבחרה אוהבי מצותיו ושומרי תורתו, יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו, בני ישראל עם קרובו, זרע אברהם אוהבו, כדכתיב [ישעי' מ"א] ועתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אוהבי ולמה זה חיבה יתרה נודעת לאברהם אע"ה משאר אבות העולם שקרא אותו המקום בשם אוהבו?

והארוחו במדה זו מראה אהבתו אל ה' ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אוהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו, ולהרבות לו עבדים כיד המלך, ויען כי זכה אאע"ה למדה זו טרם ציוה ה' עלי, רק משכלו ומדעתו עמד בראש כל חוצות, בנה מזבחות וקרא בשם ה', העמיד תלמידים הרבה, את הנפש אשר עשה בחרן, לכן לו יאות להקרא אוהבו של המלך ית"ש, זרע אברהם אוהבי, וכגמול נפשו השיב לו ה' וחלף אהבתו אל ה' ה' אהבת ה' אליו, וזהו שהודיענו ית"ש באמרו כי ידעתיו (אהבתיו) למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה'.

נחזור לענינו אמר השי"ת המכסה אני מאברהם את אשר אני עושה וגומר כי ידעתיו למען אשר יצוה את ביתו ואת בניו אחריו ושמו דרך ה' למען הביא על אברהם את אשר דיבר עליו לכאורה יש לדקדק בלשון הקרא למען הביא על אברהם וגו' אשר לפי המשך המקרא למען הביא נמשך אל הסמוך ושמו דרך ה' והיה זה נראה ח"ו כעבודה הפחותה ע"מ לקבל פרס, ומה שאנו צריכים לעמוד עליו עוד, הוא כי לא נמצא בשום נביא ההתבוננת שיתבונן ה' תחלה אם ראוי להאציל עליו הנבואה מצד כשרון מעשיו מה שנמצא באאע"ה שהתבונן ה' לאמור המכסה אני מאברהם והתבוננת הוזה למה? לכן נלע"ד בודאי אי היה אאע"ה במדרגת הנבואה שיגלה אליו דבר משפט אשר יעשה באומה או בעיר פלוני לא ימנע ממנו הנבואה כמו שנגלה לישעיה ירמיה ויחזקאל כמפורש בריש ירמיה נביא לגוים נתתיך גם במה שאינו נוגע לאומה הישראלית כלל - אך אאע"ה באמת לא הגיע אל מדרגת נבואה כזו, כי לא היה לו פנאי להתבודד עצמו במחשבתו ולקשר נפשו במדרגת נבואה כזו לפי שהיה מוטרד תמיד בלימוד התלמידים והיה דעתו מעורב בין הבריות להכניסם תחת כנפי השכינה, ואלו היו תלמידים האלו במעלה הנכונה לא היה לימודו אותם מניעת התבודדת המחשבה אך הם בתחילת לימודם היו במדרגה פחותה עד שהיה צריך להכניסם לאט לאט ובתחילת לימודם הרגילם לעבוד את ה' ע"מ לקבל פרס, ועל שהתנוונע נפשו תמיד להתעסק עם קצרי דעת כאלו לא נשאר לו פנאי להתבודד מחשבותיו לנבואה כזו, אך ה' הטוב היודע מצפוני לב ונפש, ידע את אברהם, אמר הלא זה עבדי אברהם, אם גם כי לא הגיע אל מדרגת נבואה כזו מ"מ לא יתכן לכסות ממנו דבר, כי אין חסרון בשלימות נפשו וכל מיעוט הכנתו אל הנבואה הוא רק ע"י שהוא מטריד עצמו לכבודי ולמעני משליך נפשו מנגד וגוזל ממנה מעלת הנבואה אם כן לא יתכן שצדיק כזה יפסיד על ידי עבודתו באהבתו אותי, וזהו תואר הקרא אמר השם יתברך,

בירור ענין זה נודע לנו ממאר השי"ת (בראשית י"ח): כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' וגו' (ידעתיו פי' רש"י לשון חבה) הורה בזה כי נפלאת אהבת ה' לאברהם יותר מכל מעשה הטוב וזכות הנפש אשר ה' לו לעצמו, כי באמת גם לפניו היה היו יחידי סגולה אשר ידעו את ה' ודעת דרכיו יחפצו ובאהבתו ישגו תמיד. מי לנו גדול מחנוך אשר מעוצם תשוקתו ודביקתו בה', נתפרדה החבילה חברת ארבע היסודות, חדל מהיות אדם ונתעלה להיות כאחד מצבא מרום במרום העומדים את פני המלך לשרתו: (ואיננו כי לקח אותו אלהים) ולא מצינו באברהם אע"ה שנזדכך עפרוריותו כל כך - אך לא מצד פחיתות וחסרון נפשו לא הגיע אל המעלה הזו, לא, כי אם אאע"ה ה' עושה כאשר עשה חנוך להתבודד עצמו מחברת בני אדם התעלה גם הוא להיות ממלאכי אל, ואשר לא עשה כן, הוא כי התבונן בחכמתו כי לא באלה חפץ ה' שישלים האדם את נפשו לבד, ואת אנשי דורו ישאיר אחריו תרבות אנשים חטאים ומכעיסי ה', כמקרה אשר קרה לדורו של חנוך ודור המבול, הנסיון הזה לימד אותו כי טוב לאדם למעט בהשלמת נפשו, למען רבות כבוד ה' למעט את מורדיו ולהרבות עבדיו ויודעיו, כי מה יתן ומה יוסיף האדם אם יוסיף מלאך אחד על אלפי רבבות מלאכי מעלה, הלא ה' בורא וממציא כהנה וכהנה חדשים לבקרים, ואם כה יעשו יחידי סגולה בכל דור ודור, ימצא אחד מני אלף קדש לה' ורוב העולם מקולקל, הארץ תשם מרעת יושביה וחפץ הבריאה תשארה מעל: ודבר זה תתחייב צורת האדם נשמת שדי אשר בקרבו, היא חלק אלהי ממעל וטרם ירדה מן השמים לשכון בכתי חומר נגלו אליה מצפוני ה' ועיני' משוטטות בכל, ובבואה אל גוף האדם נסתמו עיני' מעפרוריות חומר, עיר פרא אדם יולד, ומה לה לצרה הזאת לעזוב את בית אבי' ותרד פלאים להסתפח ברגב עפר מן האדמה, ומסתכנת בחברת הגוף ימים רבים עד כי ילוש האדם את חומר, ומי יודע אם לעת כזאת תגיע למלכות, אם תשוב לקדמותה? אם לא כי חבלים האלו יפלו לה בנעימים, וטוב לה לצמצם אורה ולמעט זיוה ימים רבים, למען תגיע אל תכלית השלימות להתדמות הצורה ליוצרה להיות בבחינת משפיע. - ויען כי לא נשלם חפץ הנפש כ"א בצירוף כלי מעשה הגוף שיהי' תנועתם כתנועתה ויתפעלו כרצונה, מעלה הנכונה שיבור לו האדם להשפיע ולהטיב לזולתו תמיד כמעשה הנפש, ועל זה הזהירונו השי"ת: ולמדתם אל בניכם: ואת בניהם ילמדון, וכדומה מצות התוכחה: הוכח תוכיח את עמיתך, כל אללו המצות מורים לנו כי לא תושלם חפץ הבריאה אם ישלים האדם את נפשו לבדו ולא ישלים את נפש זולתו. - והזהירו באבות והעמידו תלמידים הרבה, גם אהרן נתפאר במדה זו: אוהב את הבריות ומקרבן לתורה,

המכסה אני מאברהם, היתכן שאכסה מאברהם את אשר אני עושה, הלא ידעתי כי כל מיעוט הכנתו לנבואה הוא למען אשר יצוה את ביתו ואת בניו אחריו ושמרו דרך ה' והם עוד פחותי הערך העובדים על מנת לקבל פרס למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר אליו, כ"כ משפיל עצמו הולך ממקום גבוה אל מקום נמוך ללמוד עם קצרי דעת כאלו וכל זה הוא עושה לכבוד שמי להרבות עבדי ומיודעי -אי לזאת שכרו מאתי תצא שבכל מיעוט הכנתו לנבואה אגלה לו כל צפון ולא יסתר ממנו דבר:

ודבר זה הוא מוסר השכל להשלם, אם אמר יאמר עבד העברי חשקה נפשי בה' וחפץ אני להתקרב אליו ואיך אעשה זאת למעט בלימודי ומשכלות שלימות נפשי כדי להשלים נפש חבירי? התשובה אליו דברי חז"ל: הרבה למדתי מרבותי ויותר מחבירי ומתלמידי יותר מכולם -היפלא מה' דבר למלאות לך שלימות נפשך מה שהחסרת לכבוד שמו -אתה עשה את אשר צווך לעשות ללמוד דעת את העם, וה' יעשה את שלו עשה רצונו כרצונך והוא יעשה רצונך כרצונו למלאות נפשך מידיעת השלימות ויספיק לך זמן המועט להשיג השגות רבות ונשגבות עוד יותר מכדי יכולת שכלך, ועל זה וכיוצא בזה אמרו חז"ל אעפ"י שנטלה הנבואה מן הנביאים מן החכמים לא נטלה, כוונתם כי סוד ה' ליראיו לגלות להם מצפוני ספוני תורתו כרצונם וחפצם ותשוקתם אליה, אל ה' ויאר לנו דברים גבוהים ורמים אף מה שלא יגיע אלינו לפי קוצר שכלינו -אני לדודי ודודי לי בכל עת ובכל מקום המוקטר ומוגש לה', אך אליו נישא לבבינו במאור תורתו יאר עינינו, ממנה נפלאות יראינו להעמיד תלמידים הרבה יזכינו, גם בערב אל ינח ידינו אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כוחינו אל תעזבינו, רצונינו לראות מלכינו בכ"א:-